„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(*у сребру.*)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 183. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 27. НОВЕМБРА (9. ДЕКЕМБРА) 1877. ГОДИНА XII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

БЕЧ 25. нов. Победа Сулејманова код кланца Јелене није тако знатна, као што Турци јављају. Руски заповедник Свјатоплук Мирски добив међу тим јака поткрепљења утврдио се у селу Јаковци. Турци покушаваху нов нападај, но одусташе, видећи да су позиције руске јаке.

Дифор склапа ново републиканско министарство. Криза у Француској примиче се крају

Цар примио делегације. У свом одговору нагласио пријатељске одношаје са страним силама, важност времена и наду да ће наћи народе спремне, ако их устреба у случају обране државних интереса.

ДЕЛЕГАЦИЈЕ.

У Бечу су се искупиле и конштитуисале делегације обе државне половине. Те делегације имаће да обаве оне послове, који се по XII. зак. чланку од г. 1867. сматрају као заједнички послови државни. Међу те тако зване заједничке послове осим војске и финансије спада и међународни одношај ове монархије, питања спољашње политике у делокруг делегација. Како је пак источно питање на дневном реду, које данас више свега занима цео свет, то ће и расправе о томе питању у делегацијама понајвише заинтересовати радозналу публику, јер ће се из тих расправа и владиних изјава донекле бар моћи пресудити, како се мисли расположити с крви и благом народа у овој монархији.

Много се од тих делегација нема очекивати. Та државна установа није љубимче ни Мађара, ни Немаца. Мађари су само по нужди под Деаком пристали на ту установу, јер је сматраху као клин, који се има ударити у пређашњу централистичку тврђаву. Њихове су народне жеље и тежње млого даље ишле, преко глава делегација до потпуног оцеплења Угарске од „осталих земаља Њ. Величанства“, и само су пристајали на тако звану персоналну унију између Угарске и Цислитаве. Природно је дакле, што су Мађари мало важности приписивали тој установи делегација и паштили се вазда, да према њојзи уздигну значај свог домаћег сабора.

Немци од своје стране такође су само по невољи прастали на ту установу. Краљевградачки пораз довео је Немце и централистичку Аустрију у зависан положај према Мађарима, којима је судбина тако издашно на руку ишла. С тога се морадоше с Мађарима у власт поделити. Ал као што Мађари у дуализму сматраху само почетак оног процеса, који води потпуној независности Угарске, тако су и Немци противно томе сматрали дуализам са делегационом установом само као привремен уступак, који ће се у згодном тренутку лако натраг узети.

Једино су још аустријски Славени могли приписивати неко право опстанка тој државној установи, сматрајући је као почетак стварања оног највишег савета, који би се имао развити из делегација свих круновина и земаља ове монархије, и који би као такав збиља позван био, да обавља тако зване заједничке послове тих круновина и земаља. Тај пут развитка водио би савезној држави, а то је оно, што и Немци и Мађари подједнако одбацују нешто из заједничких, а нешто из противних побуда и узрока, те је и то један разлог више, да се њихово рођено чедо — установа делегација неузвдигне у значају и важности.

И збиља досадање деловање обеју делегација није посведочило животну способност те установе. Треба само да се обазремо на оно, што су делегације урадиле ил пропустиле за последње доба, одкако је источно питање из херцеговачке врлети искресло на површину светску. Делегације су се од Андрашија дале руководити, како је овоме воља била, и ако су доцније догађаји у лаж утеривали сва званична уверавања. Гроф Андраши је казао у делегацијама за време херцеговачког устанка, да му је цел: одржање европског мира, очување аустро-угарских интереса и поболшање рајиног стања путем реформа.

Крај свег тога трајао је српски устанак и даље и из оног „парчета Херцеговине“ почела се да нанизује голема и крвава слика. Кад се идуће године у Пешти састала делегација, криза је тада далеко акутнија била. Крај српског устанка спремао се и бугарски, Андрашијева реформска нота није задовољила и умирила усталу рају. У Цариграду је врило и настајала је ера турског застрашивања, која се дотакла и самог турског престола. Андрашија је и тада у делегацијама уверавао, како је оправдана нада, да пламен устанка неће даље заватити турску царевину, да велесиле око тога настојавају и да ће усташи умирени и задовољени бити. Андрашија је тада и то рекао, да је фокус кризе претурен, берлинска споменица утврдила је тројецарски савез, остале су гарантне силе пристале не ту споменицу, само још Енглеска није, ал Андрашија несумња, да ће и та држава пристати уз остале. Делегације су све то примиле и опет за готов новац и задовољиле се.

На скоро после делегација следовала је прокламација српског рата и све оно, што се још и данас ниже на тај рат. Сва Андрашијева уверавања нису се испунила. Заплети на истоку све су већи постајали, од поправке стања угњетених Хришћана путем роформа ни спомена нема, а очување аустро-угарских интереса, то је ствар, која са свачијег гледишта друкчије изгледа, а међутим никога незадовољава. Мађари држе, да су државни интереси загрожени с тога, што ова монархија није за времена Турцима у помоћ прискочила. Акциона милитарна странка жели у име државног интереса присвојење неких земаља, које су још под Турском. Аустро-угрски Славени пак држе, да се државни интереси баш туркофилском политиком излажу и за будућност проигравају. По свему томе, Андрашијева политика никога и ни у чему незадовољава.

Та је политика промашила свога циља, као што се то најбоље види баш у овом часу, кад се овогодишња сесија делегација отвара. Општи европски мир не само да је поремећен руско-турским ратом, него је тиме и сва Европа у непрестаном грозничавом стању. То стање далеко је од онога, што је тројецарски савез навештавао, далеко од општег светског мира. Заплети на истоку не само да нису постали једноставнији, него се ево још већма умножавају. Србија с пуном пушком стоји спремна на један пушкомет само од Турчина. Грчка ће са акцијом српском доћи у положај, из којег ће тешко моћи изићи без непријатељства с Турском, ако неће, да Јелинство на балканском полуотоку проигра своју будућност. То су све прилике, које јасно показују, да претстоји нова фаза источног питања, фаза, која се разликује далеко од оне, коју је Андрашија у изглед стављао.

Кад би делегације аустро-угарске у пуном значају свом биле, заиста би мучан положај заузимао данас министар спољних послова пред делегацијом. Овако пак може бити нешто занимљива разговора у делегацијама, озбиљна опасност Андрашију отуда неможе претити. Што буде занимљивог, на то ћемо се у току трајања делегација свратити, ако неби крупнији ратни и политични догађаји у заслужен закутак потисли аустро-угарске делегације.

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

„Новоје Времја“ у свом 620. броју доносе под насловом *„Услови мира“* овај чланак:

„У овоме часу нико се не сумња, да ћемо ми узети Плевно.

Но шта ћемо радити кад заузмемо утврђене позиције Осман-пашине? Не само да се странци не слажу у том погледу, шта ћемо предузети после пада Плевна, него и код нас, у Русији, нема потпуне сагласности и томе питању.

Једни тврде, да принудивши Османа на предају можемо, и да смо шта више дужни закључити мир с портом, јер је не само нашој војничкој части задовољено, него ће и Турска, при углављивању мира, радо пристати на многе уступке. Други опет држе да је неопходно нужно, да се после пада Плевна даље продире к Цариграду све дотле, докле се год јевропске државе озбиљски не умешају у нашу борбу с Турском. А трећи веле, да ни у случају страног умешања не треба да се зауставимо на по пута, него не осврћући се на Јевропу, да заузмемо Једрене, и да пођемо на Цариград.

Мора се признати да прво мишљење није умесно. Докле год Турци владају четворокутом и докле им год не буде разрођена забалканска војска они никад неће примити услова, што ћемо их им ми предложити при закључењу мира. Услове те нмали смо у виду још пре него што смо заратили. Са свим је појмљиво, да сад, пошто смо потрошали стотинама милијуна рубаља и изгубили десетинама хиљада људи, неможемо смањити наше захтеве.

Русија се сад не може задовољити часним и угодним миром. Нама треба таког мира, који ће за дуго осигурати наше интересе на балканском полуострву, и који ће нам пружати могућност, да мирно можемо бавити се унутарњим реформама. Но неда се ни мислити о таквом миру, докле год Турци не признаду да су побеђени. Дакле иза пада Плевна ваља очекивати други поход наше војске преко Балкана; а што пре пођемо тамо, тим ћемо више добити. Једва се може човек и сумњати, да ће нам после пада Плевна неке јевропске државе предложити своје посредништво ради утаначења мира с портом. Услове мира пресудиће прво те државе, па ће се онда, ако порта на њих пристане, предложити нама с изјавом, да кабинети држе да ти услови нас потпуно задовољавају. Ако се ми одлучимо да их одбацимо, даће нам те државе посреднице на знање, да ваља да обуставимо даље кретање наше војске на Цариград и да питање о условима мира ваља да поднесемо на пресуду јевропском конгресу, а поверљиво ће нам се саопштити, да ће се отказом њихове жеље државе наћи побуђене да се лате одсудних и за нас непријатних мера, чим се њихови лични интереси додирну.

Многи држе, да ми ни у ком случају не треба да ризикамо јевропски рат, чији је исход сада тешко предсказати, те дође за нас несравњено паметније ако испунимо жељу држава и пристанемо на сазив конгреса, јер ће нас услови мира, што ће се изродити на том конгресу, знатно задовољити.

Но кад критички оценимо данашње ствари у Јевропи, увидиће се, да ти громови, којима нам могу претити државе посреднице, нису тако страшни, као што се чине неким нашим плашљивим политичарима.

Као државе посреднице јавиће се Аустрија и Енглеска. А чиме нам оне могу грозити у случају ако ми изјавимо да услове мира, што их оне предложе, не можемо примити, и ако не пристанемо на сазив конгреса? Грозиће нам савезом са Турском, која с нама војује, али им неће бити лако одлучити се да нам објаве рат. Пре свега, и једна и друга држава ризоваће у том случају у заман огромне губитке, а друго, како Енглеска, тако и Аустрија примили су на себе пред Русијом и Јевропом неке обвезе у погледу данашњег рата, а да обвезе погазе, то не би било политично с њихове стране. Лорд Дерби у депеши својој к грофу Шувалову од 6. маја 1877. писао је, да је сен-џемски кабинет наумио држати се неутрално, ако се не дирају интереси инглески; а уједно је и навео, у чему би ти интереси били додирнути.

„На првом месту држим“, писао је лорд Дерби, „да је неопходно нужно, да остане нетакнут и отворен саобраћај између Јевропе и истока посредством суечког канала... Финансијски и трговински интереси јевропских народа тако су преплетени у Мисиру, да ни неутралне државе па ни Енглеска не би могле равнодушно гледати кад би се на ту област напало или кад би се привремено војском посела“.

Даље је енглески министар спољашњих послова изјавио, да Енглеска исто тако не би могла допустити да Цариград пређе у друге руке, али да се привремено заузме престоница турска, о том не вели ништа.

У одговору свом од 18. маја кнез Горчаков, дотакнув се питања о Цариграду, јасно даје појмити, да је можно да ћемо ми тај град привремено заузети, али да га царска влада не мисли задржати за себе.

Енглеска дакле неће имати правог повода да се умеша у рат руско-турски. Можда ће се најпосле моћи и повода учинити, али министарству лорда Биконсфилда биће то теже него сваком другом министарству.

Аустрија је исто тако, премда не тако званично као Енглеска, изјавила да ће се држати неутралности, ако се ми недотакнемо њених интереса т. ј. ако на балканском полуострву не поникне јака словенска држава и ако српска кнежевина остане неутрална. Гроф Андраши је после одустао од последњег услова, а за то смо обвезани Немачкој. Аустрија је и још неке услове, што их је ставила у почетку рата, такође узела натраг. Па какав ће основан повод узети да почне против нас непријатељски делати? Не треба ни мало сумњати, да ће се они кад одбијемо њихово посредништво и јевропски конгрес, постарати, да будемо попустљивији. Мобилисање војске, кретање флоте, усредсређивање војске, организовање опсервационих корова, све ће се то удешавати, да застраше Русију. Но све те мере неће нас поплашити. Проћи ће много времена док се ма која држава реши да отворено наруши неутралност; — а тим временом ваља ми да се користимо т. ј. ваља нам заузети Једрене и поћи на Цариград. Кад ми већ опседнемо Цариград, турским савезницима неће већ више бити могуће да помогну порти. Турска ће влада шта више тада једва пристати да прими њихову помоћ. Турци, остављени од Јевропе у тешким часовима најпосле ће радије с нама повести преговоре о миру, и пристаће на сва наше захтеве.

Закључење мира непосредно с портом после опсаде или освојења Цариграда — то је цел, за којом смо дужни незаустављно ићи Само у крајњем случају може се допустити сазив јевропског конгреса; но конгрес тај не сме се састати пре, него што ми не ступимо у Цариград. Само тако могу и наши савезници, Црногорци и Румуни, рачунати на угодне услове при закључењу мира.“

(*Шта вреде турске паше*) у очима саме Порте може се видети из овог случаја, што јављају неки листови из Цариграда.

Од неко доба, јавља се, воде се посредовањем Немачке преговори између Русије и Порте ради размене заробљеника. Но ти преговори нису довели ничему. Руском главном заповедништву беше највише стало до тога, да ослободи заробљеног маринског поручника Пушчина, па у размену за њ нудило је једног нашу од оне шеснаесторице, што су ухваћени у Азији. Турци не хтеше пристати на ту размену, и то је, вели се, прилично озловољило посредника, принца Рајса, немачког посланика у Цариграду.

Један инглески лист приповеда, да је Русија за тог једног маринског поручника нудила сву шеснаесторицу паша, па Порта, признајући ванредне подобности тог поручика, а знајући, шта вреде њене паше, — изјави да не може пристати ни на ту размену.

ДОПИСИ.

Београд 21. новембра. (Од нар. доп.) Јуче је кнез био у Гроцки и поздравио и прегледао војску, па се одмах истог дана и вратио. При уласку у Гроцку дочекала је светлог кнеза депутација општине грочанске, пуцале су прангије и звонила звона у цркви. Војска је била сва упарађена у пољу више Гроцке и дочекала је кнеза с бурним усклицима „живео!“ и „ура!“ Кнез је поред војске ишао пешке и поздравио ју са: „Помози вам бог браћо!“ За тим је кнез прегледао поједине батаљоне, батерије и коњицу, а онда је цела војска дефилирала поред њега и похвално се изразио команданту за држање и добру спрему сваког појединог војника. После овога војска се скупила око кнеза и он им је изговорио беседу пуну одушевљења рекавши им, да је наступио час кад ће опет српска војска изаћи на мегдан да освети Косово... да поврати шта је изгубљено... славу и име народа српског и јадну рају, нашу браћу, ослободи од петовечни муља... Српској војци, вама браћо, пада у део да поред руске војске, наше браће, која сада бојак бије за слободу хришћана, пређе границу и стане на пут турским зверствима и мучењу раје, доведе у ред одношаје појединих грађана и поврати једном у редовно стање и узнемирујуће елементе уклони, који нам погранични народ, од како је херцеговачки устанак, доводи у опсадно стање. Ваш ће задатак бити да до највећег поретка доведете у ред тамошње неуређене ствари, умирите и уклоните сваку погибељ, која се данас појављује у сваком куту турске царевине,,

Од прилике овако је кнез поздравио војску и наговестио им какав их задатак сад поново чека. Говорио је много, али нико не би, који би ми могао прибележити, већ оволико, што сам чуо од једног народног војника, који се данас повратио овамо. Кнежев говор беше праћен бурним усклицима и на крају громогласном „живео!“ не би краја. Око 3 сата вратио се кнез натраг у Београд и испраћен је такођер одушевљено као што је дочекан. Јутрос је једно одељење војске од ове бригаде отишло на границу, и сваки дан ће одлазити по 2000.

У војеној команди учињене су промене. За шефа главног ђенералног штаба оперирајуће војске постављен је ђен. Протић; за команданта шумадијског корпуса Јован Бели-Марковић, бивши министар војни, саветник у пензији, с тим, да је добио чин ђенерала. Ђенерал Бели-Марковић је познат врло добро нашем свету из прошлог рата као изасланик Србије у црногорском логору, пре тога као министар војни за време намесништва, а за тим државни саветник, кога Чумић баци у пензију, што је једном приликом у сред државног савета открио једно његово дело, а овај у љутини, а у власти тада, освети му се на овај начин. Бели-Марковић је човек познат из 1858. године, кад је бранио народну скупштину од тадашњих дворских креатура, а 1862. за време бомбардовања показао се у више прилика као прави јунак. Иначе је енергичан, подузетан, строг, кад то потребује, али ипак добро срце има. Његова прошлост јемчи нам, да ће г. Бели-Марковић извршити свој задатак на опште задовољство и поред досадашњег свог лепог имена, што га је стекао у војсци, и осталих заслуга, држимо да ће ово бити најбоља прилика да покаже свој карактер, који му неколико посланика за време једне скупштине доведоше у сумњу, изневши нека проневерења, која је он изнео и која су други учинили, па опет на њега се напало. Тадашња влада гледала је да на сва дела намесништва и њене владе баци се блатом и што више је пред народом оцрни како би се она могла што дуже угњездити, али јој не испаде за руком њена намера. Бели-Марковић поред свега тога оста чист, а ова прилика ће најбоље показати какав је он карактер. Идемо новим делима, а није далеко ни време општем полагању рачуна, па ћемо тада видети, ко су какви и шта су радили.

За начелника операцијоног одељења у главном штабу, на место покојног Павла Ђорђевића, постављен је потпуков. Авђелковић кнежев ађутант, а на његово место долази потпук. Д. Ђурић интендант у м. војеном, а за интенданта потпуковник Марко Катанић.

Н. У Сомбору 20 новембра 1877 г д. Познато је читаоцима „Заставе“ како је ове године марта месеца прошао избор варошки општинара, да су Срби у мањини у предграђу Селенчи сложно и вешто приступив избору победу одржали.

Наравно да је овај избор прошао све законите форуме, који узеше у претрес противничке притужбе, не нађоше ни један тужбени навод као истинит, или протузаконит, и тако потврдише све изборе, који још од јунија месеца фунгирају.

Са овим по закону ствар би била коначно решена и више нико неби имао права да се меша.

Али та срамна пораза беше за противнике жива мука и они ухвајући се у вис. владу, коју у сваком погледу непријатељски прама Србима се понаша, за које чини нам се да нема у држави закона, као да нису синови ове државе и као да несносе све државне терете. Јер иначе небисмо могли појмити да у тако праведној и чистој на закону обављеној ствари, још се м же и сме денунцијантска тужба поднети, па да буде не само саслушана већ и у обзир узета. Ал противници како рекосмо опремише вис. министарству тужбу и потегоше читав низ клевета, лажи и подлих денунцијација, како би само оборили Селеначки избор, у нади да ће при новом избору, победу одржати.

И влада их саслуша, те одреди истрагу. Суд је свим силама 6, 7 месеца радио, и шта је нашао? Ништа!

Закон је строго набљудаван. Високо министарство не нађе дакле основа на ком би се Селеначки избор уништио.

Али је избор ваљало уништити, па ма на ком основу.

Ко је сновао, ко ли досновао, да се што но реч „Власи неби досетили“, уништи вис. министарство, датом му моћи врховног надзорства, не Селеначки избор већ целокупан. А узрок, а навод? Тога још жив човек ни чуо ни видео није, дакле послушајмо.

У скупштинској седници од 18 нов. 1877 год. прочитан је тај отпис вис. министарства, који каже да се избор уништава заото, што није обављен по бирачкој листи од год. 1877. већ год 1876.

Ми Срби од узек смо људи од закона, та то нас и држи, заиста да никада границе његове нити смо, нити би прекорачили.

Та то обично чине неко други. Угарски закони имају нека тајна враташца, кроз која се извесни људи до основа увлаче и потсецају, па се тад изговарају на претећу опасност, немогућност другачијег делања, што се обично одобрава.

Није ли нам осим многи други предмета Милетићев затвор тако једна појава. Ту се тражи и небо се преврће, и неможе се ни сумњом жигосати, ту се силом подмећу искази, које људи никад не рекоше. И Милетић нема изгледа скоро своју слободу угледати, а шта би тужан са Ердељским пучем! Ту нађоше муницију, оружје, фесове, ту се признаје да је било врбовања, и тога ко је то рекао прогласише за махнитог; а целу аферу за комедију, и отпустише људе на дану похватане. Питам ја шта би онда било, да се та муниција, оружје и фесови нађоше у Бачкој и Банату? Нас хтедоше лане без икаква знака у том погледу у опсадно стање метнути и беше већ до тог дошло да нам куће премећу. Пуке би тамнице биле бедних Срба, а имала би посла и вешала.

Ово сам нашао за нужно рећи ради лакшег појмљења врлих читалаца, да Срби најправеднију ствар губе.

Чујмо ко је незаконито делао!

Када смо ми оно 1876 год. имали врло жестоку борбу са данашњим вел. жупаном који је мислио тад, да ће нас од стака преко прста превити, док се није уверио да има посла са људима од памети, законитог поредка и чистог карактера; онда се са наше стране на то ишло, да се листе бирачке ректификују и по њима изоор обави; а бирачки листина не беше других доли 1876 год. Какву ли је вел. жупан у томе опасност видео, он распусти скупштину. Ми се тужисмо вис. министарству због незаконита поступка; али са свим наравно у овим околностима ми изгубисмо наше чисто и јасно право. Ушли смо били већ у год. 1877. Нама беше веома поњатно зашто смо ми изгубили. Листе бирачке за год. 1876 беху веома поспешне по противнике, јер у Селенчи, де су они сву своју наду полагали, беху у јакој већини. Листе пак бирачке за 1877 год. као обично што већ раде тужили су, и ове беху код вис. курије на потврди. Нису знали какав им је изглед за год. 1877. па су свим силама навалили, да се избор са бирачким листинама за 1876 год. обави.

Услед те њихове жеље нареди вис. министарство последњом својом наредбом да се избор до 5 марта 1877 год. под теретом одговорности обавити мора. Без дебате морао се тај налог извршити, но ми стависмо у записник, да ћемо у своје време о томе говорити. Избор буде готов 4. марта 1877. год.

Сад питам ја сваког увиђавног и паметног човека, како да се обави овај избор! Попис за 1877. год. налазио се код вис. курије, и тек је стигао одобрен амо априла месеца 1877 год. а вис. министарство заповедило је безусловно да се избор до 5. марта 1877 године по последњем попису обави; а тај је попис за годину 1876. који је код вис. министарства и без приговора одобрен и потврђен.

Ово је јасно као дан, да је вис. министарство овај избор ускорило заото, пошто је попис од 1877 год. код вис. курије се налазио. Овде се находи једно стоваришто и творница или ковница лажи, денунцијација, потвора, којој је глава Бартал и другови. Ово је демон, који ништа друго неради него смишља смицалице, како би сваки напредак ове муниципије предупредио; а тиме нашао материјала за своје лажне и подле притужбе. И тако се људи, који поштеним и уредним и од законита рада грађанима никада мира недају, горе саслушавају.

Избор дакле по тој листи, по којој су противници сами желели, коју је Бартал из архиве у скупштини на сто донео а вел. жупан сам гласно навео, неиспаде им по вољи, јер њихови кандидати пропадоше. Тај дакле исти избор који је овде рађен а горе благосиљан, јер је безусловним налогом од горе заповеђено до ког термина да се изврши, опет вис. министарство уништава, што није извршен оним пописом ког општина ни имала није; а поглавито заото, што тај попис од 1877 год. као што се сад види опет даје противницима изглед на победу.

Ако то није иронија овог света, и ако ово није очигледно титрати се са правима општинским онда и овај читав свет није ништа друго до просто вртоглавство.

На послетку за сву услужност и послушност прама закону општину почаствова вис. министарство укором.

То је све тако израђено на основу врховног надзорства министарског.

Кад је та наредба вис. министарства прочитана устане г. Гедан Леовић и разложно обори тачку по тачку министарску наредбу, ошинув узгред оне који су тако злокобно информовали вис. министарство, и предложи да се ремонштрира. Његови докази, колико досиже право министарско и цео ток ове ствари, беху тако убедителни, да су противници сву моћ изгубили за обрану. Г. Леовић предао је листу од десет потписатих општинара да се на његов предлог поименце гласа. Ту се ствар свршила. Али на гласу Србождер Бартал, како би могао сваку прилику пропустити, а да нове лажи, денунцијације и потворе Србима не подметне! Он патриота, јадна земљо, какве те утворе и наказе бране! Од Кулина бана разви приповетке, наведе саката сравнења, да му се морадосмо смејати. Али како да брани противно становиште, кад нема речи, стварних речи, већ пуно празноглаголствија, па да би и језгре додао, поче претити судском одбору и општини, што незаконита дела чини, и напослетку позва општину, да се окане ремонштрације, кад се и тако неће код вис. министарства помоћи.

Врло је згодно побио Бартала г. Живојин Кирјаковић, сподобив његова сравнења сасвим удесно, са самом личношћу Барталовом. Наравно да се општи смеј породио. Међу осталим особито нагласи ону страну налога, која укор општини даје, што он од себе и својих једномишљеника одбија и неприма.

Стварно и са особитом тактиком, а веома дивном и здравом лоћиком побио је брбљавог Бартала г. Сима Бикар. Јако га је неколико пута жацнуо, те му је непрестано упадао у реч и вртио се на столици. Међутим се говорник недаде збунити, већ кад је све редом законите радове ове општине и одбора општински нацртао, рече: да се он врло слабо плаши претње г. Бартала, пошто су му добро познате потворе претчеве. Ова је општина увек на законом становишту била па ће и остати. Потпомаже Леовића и жели да се одбор у лицу Леовића, Кирјаковића и Вујића за ремонстрацију изабере.

Са свију страна изобилно одобравање потресло је Бартала тако, да се запрвенио као вампир, а жиле му по челу као прст поскакаше.

Велики фискал, човек, који је правдољубив, ако се нас Срба не тиче, видео је нечистоту предмета, ал је морао нешто збуњено проговорити, да Барталу одлане, а тиме да противнике одрже у противном црном мишљењу.

Шимоновић је у неколико речи исказао, да се они као противници немогу капацитовати, дакле забадава се губи време.

Грујић му одговори, да је то зло, кад овде де се тиче неправедног укора општини, де би требало сваки да се капацитује, а противници се недаду капацитовати, а Барталу рече да је то жалостан знак по правду, кад је он унапред уверен да вис. министарство неће саслушати глас правде и истине.

Г. Гедан Леовић беше поново подно наводе свију противника, и пристане да се његовом предлогу дода предлог г. Симе Бикара.

Бартал је имао завршну реч. Велика штета што није имао неограничену власт, да свога гадног срца гњев излије над нама. Са нападајима, тако је већ далеко заишао, да су од противничке странке неколицина пре гласања из седнице изашли.

Г. вел. жупан стави предлог г. Гедана Леовића са додатком г. Симе Бикара на гласање, који предлог буде са 52 прот 30 гласова примљен, да се ремонштрира прот налога вис. министарства.

Г. вел. жупан рече, да ће на дотичном месту јавити, да су и интересовани гласали.

Овом приликом десила се још једна веома интересантна, ал жалосна појава, која пуно жалосно црта странку и њеног зјело моралног вођу Бартала.

Г. вар. мерник поднео је калдрмском одбору релацију, наравно на српском као званичном језику ове минициније. Чим је та релација прочитана скочи безобразни Бартал и пита, како је смео г. мерник релацију на српском језику поднети!

То је већ небројени пут тог нечувеног насртања на светињу једног народа. Крв јурни сваком најмирнијем човеку у лице; а изли се из уста г. Косте Радуловића, таким силним, праведним гњевом, да је Барталу горко присело то несташно безобразно задиркивање. Он рече отприлике, да је то већ крајни безобразлук, колико се од стране г. Бартала српски народ вређа. Срби ће једва кад устати и најучтивије замолити да им се што про-

---

ЛИСТАК.

ФИЛИПОВА ЉУБАВ.

Написао Октав Феље.

Други део.

(Наставак 16.)

— Моје искуство, — настави даље, смејући се као каква безазлена девојчица, — моје кобно искуство научило ме је, да не верујем у пријатељство људи. Боже мој, ништа на свету неје тако несносно, него кад мислиш, да си са свим сигуран под неутралном заставом пријатељства, а кад тамо, а оно наш назови пријатељ подигао се против нас... То загорча живот човеку... Грдна штета, што се не може одржати такво пријатељство, које је јако пријатна ствар, нарочито за нас жене, које по својој природи и дужности и не можемо осећати што друго... Што се мене тиче, ја сам се већ одрекла таквог пријатељства, али га за то ипак желим... И сада ето даје ми се згодна прилика, да ми се испуни та тлапња, ако се у опште још може испунити та моја тлапња... Ви стојите у особитој свези са мужем мојим... дакле и са мном... Ваш карактер је ванредан... Чини се, да сте човек од поштења!.. Шта мислите... да л' бисмо могли огледати тако што... нас двоје?

Филип неје смео ни за живу главу тако што предложити, и ако је то желео из дубине срца свога. За дивно чудо како му је само могла погодити мисао та жена. Та то би било дивота, да се опријатељи са маркезом на тај начин: чар би остао, а немир нестао. Ако би му осећаји хтели случајно да пређу означену им границу, не би могли никад залутати далеко: та питома, мила, искрена пријатељска рука увек ће ту бити, да их блажи и таложи.

Филип се захвалио са свим узбуђен маркези Талијасовици на тој понуди, и тако се растадоше као прави пријатељи.

Од тога дана Филип је мислио, да може бити са свим сигуран, а неје ни осетио, да су га ухватили у вигове чари те ретке жене.

И заиста био је тако сигуран, као да му је у прашуми каквој скочио на груди тигар, па га притиснуо шапама својима.

Права, чисте крви паришкиња, ако је са свим развијена, ванредно је створење. У тој чудноватој вреви паришкога света, свако је дете већ млада девојка, млада девојка жена, а жена је чудовиште — бајно, страшно чудовиште. Тело јој је често невино, али душа јој је покварена, отупљена.

У средини вреве паришке, по дворанама, у излозима од сваке врсте, излази јој пред очи, пролази јој кроз главу цео свет и сви векови. Познаје морал, страст, врлину и грех, као што их је изнела уметност у различитом облику и заодела их песничким начином. А то све кува се и ври у њеној усијаној глави дању ноћу.

Она све види, све погађа, све жели, свему се лако довија маштом својом; она би радо хтела дознати све, а у исто доба све јој је на досади. Она се влада гдекоји пут добро, гдекоји пут рђаво, јер увек тражи, да од добра буде боље, а од зла горе.

Такво невино створење често сачува од пропасти само ћуд, а од греха само прилика.

Таква је била и маркеза Талијасовица. Муж њезин — који је иначе био човек разборит и паметан — хтеде из ње истесати праву Римљанку, па је ласкао себи, да је успео у томе. У том погледу имао је своје ваљане разлоге, па их је радо саопштавао пријатељима својима.

— Ми сами кваримо жене своје, — рекао би често, — јер сувише разигравамо у њима страсти њихове. Не поштујемо их за доста. Погледајмо само Римљане!.. Та и они несу били анђели, као што несмо ни ми, али кад им је дошла воља, да се играју љубави на песнички начин, то су из те игре изоставили своје жене, па су изабрали за тако што лепе грчке ропкиње, које су одрањиване биле баш на туцел. Са женама својима поступали су као са свецима, а тиме су постигли то, да је свака од њих била права светитељка.

Тих назора својих држао се маркез Талијас и код своје куће. Према жени својој владао се по правилима строге шпанске удворности, а кад му је било до забаве, потражио је грчке робиње; али то не беше маркези ни најмање по вољи.

А да ли је имала маркеза љубазника? Не знамо! Може бити да је њу од чара обичне, свакидашње љубави сачувао њен углађени укус и што је презирала сваку ствар од средње руке. Говорило се, истина, о њој, да је радо имала нека два млада човека, за једно двадесет и четири сахата, па да се после постарала, да заступају наше трговачке интересе у далеким земљама, кад их неје могла бацити у Сену; али то су говорили о њој сигурно само из рђаве намере, јер је имала много непријатеља, а то су били сви мушки, који несу могли успети, да јој се допадну, а и све пријатељице њене редом.

Било како му драго, еле кад оно случај доведе у близину њезину млада човека, кога је Талијас дигао био у небо хвалом својом, одмах је спопаде мисао, да заврти главу том витешком младом човеку. У почетку је хтела да се игра, да се забавља само; али кад је наишла на већи отпор него што је мислила, стаде мешати и страст у ту љубавну игру, али за то је ипак умела бити хладна, као какав тактичар, који зна да споји одушевљење са знањем.

На основу утврђеног пријатељства била је она према Филипу са свим поверљива, а та поверљивост беше у томе, да јој је Филип морао казати све тајне срца свога, а она неје поверила њему ни једне једине од својих.

На тај начин брзо је дознала све догађаје из филиповог живота: његову љубав према Мари Жералдовој, његове породичне непилрике, и — што бисмо ми радо прећутали за љубав нашем јунаку — све оно, што се тицало Јованке. Без сваке сумње, да то не беше ни најмање лепо од Филипа, што је хтео да забавља лепу и подсмешљиву паришкињу на рачун јадне девојке, која се неје умела владати по начину женскога света из велике вароши и која је волела и без вере и без нада свога незахвалног братића.

Заиста то је било ружно од њега!.. Али шта ће да ради, јадан, кад је маркеза била тако бајна, разбирајући детињастом радозналошћу за све; кад је умела измамити из њега заношљивим начином најскривеније тајне, гледајући му у очи мило и лепо, уздишући од времена до времена и питајући га све једнако: — Па онда?.. Па онда?

(Наставиће се.)

тумачи, што неразуму; а овде чим се шта српски поднесе одмах се протестује, и то још већини у очи. Док закон дозвољава Србима, да могу свој матерњи језик употребљавати и док су Срби у већини, он измољава, да сме г. Бартал овде већину врђати, и мора на жалост признати какви се жалосни карактери у Угарској одгајају.

Он незна за ту индоленцију г. Бартала да нађе речи.

Бурно одобравање са свију страна увенчало је распаљена говорника.

Г. вел. жупан изјави да опомене њему припадају.

Овом приликом владао се г. велики жупан у законом опредељеним границама.

Жао нам је што морамо то да споменемо, кад је то дужност сваког председника.

У осталом неможемо, а да не речемо, да је г. вел. жупан требао ову општинску ствар сам у заштиту узети, пошто је тај избор био акт његове воље, и по попису од 1876 год.

Но идемо да видимо, како ће се ствар развити. Ако се буде хтела истина и правда штитити и закон набљудавати, то нашу праведну ствар морамо видети решену у смислу наше ремонштрације.

Али овде исповедамо, нека буде решено ма како, ми ће мо на становишту закона као и досад војевати и опет ћемо победити. Док је наше слоге, славићемо и наше победе.

⁂ **Вуковар** 17. новембра. Данаске се овде обдржава наше поджупаније нека поджупанијска конференција, на коју је конференцију сам пресветли жупан из подручја наше поджупаније на исту појединe чланове позивао. — Ми се нашему пресветлому жупану ни мало нечудимо да је избор конференцијаша овакав какав је, јер ми га као доброга човека познајемо, и он није крив, што је поповштином „католичко-вршћанском“ опкољен, те по њиховоме ћејифу и вољи, кад и када мора што да уради. Замерити морамо, што из једне политичке обштине не позва никога више до једнога жупника, макар да обштина до 10.000 душа броји. Овакі гиксери недају се испричати, макар нам пресветли жупан дој бела дана — причао. Питаше нас многи што је и зашто је толико жупника данаске у Вуковару?

Одговарасмо: савет чини пресветли жупан ради бољка ове поджупаније.

Начули смо за ту конференцију па хтедосмо у исту завирити, али јесте, ваља мантију имати као „Кука“ па тек онда можете у ту кр. поджупаније — поджупанијску конференцију доспети. Од људи знамо да у тој конференцији учествоваше г. Златић, др. Рогулић, Ђукић; и г. М. Рогулић беше позван но не хтеде учествовати. Што је у истој исконферисано, то се за сад незна. Сутра ће се отпочети опет поджупанијска скупштина. Што ће се све на истој говорити, ко ће да знаде. Буде ли што вреднога, хоћу вам се јавити.

⁂ **Срем** 17. новембра. Више од месец дана има како се по страним новинама труби, да ће дана 6 децембра бити јавна расправа у Буда Пешти код поротног суда у преској парници против „бившег уредника „Заставе“ г. Младена Поповића.“ Нити је г. Младен Поповић икада у своме веку уредник „Заставе“ био, нити је о томе икада и сањао, и опет се је за нужно нашло то трубење, да се Власи несете, да се само пред поротом г. Млад. Поповић изнесе као „Заставин“ уредник, па много нетреба, ма био прав здрав, ни крив ни дужан, па да буде суђен. „Обзор“ чујемо да је подобно, на уста свога дописника попа Куке Ј. М. из Вуковара донео. Било како му драго, тек стоји да ће дана 6. децембра у Буда-Пешти у фортуна улици бити расправа пред поротом због прошле године у „Пестер Журналу“ изишавшега чланка, који је чланак г. Мл. Поповић писао, те је истог чланка рукопис г. уредник „Пестер Журнала“ суду у оригиналу издао. Нов појам од уредника тобоже уставних листова.

Плебаноши Туна Матић, Кука Михаљевић, Фрорија Чичак као тужиоци радују се. Они и што нису тражили могу да нађу. Мало им је покора, што свет овуда о њима знаде, но хоћеду бабе дрекавице и у Пешту. Хајде идите, Мађарија, Чивутарија већ се радује шкандалу, који њих тројица спремише.

⁂ **Срем** 18. новембра. Истина је, да смо у деветнајстом веку, и да би требао сваки мрак па и свака глупост из народа да нестане; но на против, шта бива? Људи позвати да просвету и мир у народу шире и подижу, ти баш — одрађују. А зашто? Са своје користи и нечовечне себичности. Узгредно ћу да споменем да су римокатолички вршћански некоји жупници, на своме састанку у Отоку дошли до уверења да ће вера, католичко вршћанска пропасти, ако се и даље овако буде скрштених руку гледало, те су закључили, да се подигне у Ђакову као средиште бискупије славонске, сремске, босанске, србијанске, бугарске и т. д. „католичко-вршћанска штампарија“ те је за произведење тога намерења утаначен је састанак на дан 16. дец. о. г. у дворани „цара аустријскога“ у Винковци, на који састанак многи су позвани. Међу позванима је и г. Млад. Поповић. Е, што би ти жупници католички вршћански хтели? Сигурно би хтели да своје богате ужитке још бар за коју годину за себе — обезбеде.

О овом ћемо посебно проговорити. Није вера аренда. Није народ стока.

Из Крбаве 19. нов. (*Вјенчање сродства. Незаконити бракови и посљедице отуд.*) Ми православни Срби знамо, да нам је вјеру и народност нашу у првој линији православна црква наша сачувала.

Па шта да речемо сад кад погледамо, какојнам они, које ми скупо плаћамо, да нам вјеру, цркву и православље наше штите, негују и чувају, а они нам тај најсветији аманет наш по нехатности и немарности својој напуштају.

Знамо добро, да се је за прваШњег времена па све и до најновијег доба, чврсто пазило код нас и на крвно и на духовно сродство у погледу женидбе и удаје; знамо да нити су наши архијереји тако лако дозвољавали, нити су пак свештеници наши црквом забрањене бракове без те више дозволе вјенчали, пак видећи то и народ, да се те због сродства црквом забрањене женидбе не само благослова црквеног лишавају, него се даначе и у неки грјех рачунају, и сами су се православни Срби наши од тије недозвољеније бракова гнушавали и уклањали, пак је то богме врло лепо и добро било.

Али одкад нам на жалост наши виши и нижи црквени чувари и оне степене сродства које црква посве забрањује, просто дозвољавати и вјенчавати почеше; од то доба почео је да богме и народ наш, не само светињу брака омаловажавати, него и друге црквене установе, па и многе лепе и благочастиве обичаје, с којима се Србин вавјек дичио, одликовао и поносио, — занемаривати и презирати, па је то велика штета по Српство и православље наше.

Ево баш најновијег случаја што се је не давно у Лики догодио. Парох плочански Исак Милојевић, вјенчао је неког Јакова Чутурила с његовом рођеном ујином, удовицом покојног Јакова Војводића трговца, који му је био рођени ујак, т. ј. рођени једноутробни брат његове матере! Дакле тако је: нећак оженио се са својом рођеном ујином, што никад међу нами овостраним Србима до сад било није, па за то ми овај међу нами нечувени случај, за јавни саблазан и шкандал сматрати морамо. Ваљда нам је и то на жалост „новаја благодат“ донијела! Зна се већ, да је поп Исо Милојевић, док је вјенчао ову двојицу, справио тројицу у торбицу, па га није ни брига, јер он каже: „имам архијерејско дозволеније“, па шта ће му тко, црква се ту не пита, а ми сви друга морамо (још за сад) ћутати, јер „јемуже власт, власт!“

Лако би било да то све хоће само на томе да остане, али видимо на жалост, да ти нагрдни случајеви учинише све мало по мало код нас, те људи и необзирући се већ на светињу брака, не обзирући се велим нити на сродство, нити на ничију дозволу, — одводе самовољно и без вјенчања дјевојке и удовице, па с њима у незаконитом браку живући дјецу рађају, те се из тога по народ и по православље наше убитачне посљедице већ на сав мах показују, јер жалосно је то кад видимо, да се та из незаконити бракова рођена дјеца, данас као изгубљена сматрају, јер их ни једна ни друга т. ј. ни отчева ни материна странка у своју задругу не рачуна, па даље да и не спомињемо шкандаловна отеривања и прогоњења дотичних несретних женскиња и упропашћивање њиово, које се често и ружно догађа.

Ово је велика несрећа, која се највише по немарности, а да не речемо и по себичности црквених чувара наших у народ наш, као заразна пошаст немилице увукла и мах преузела већ тако, да ни једне опћине данас у Лики и Крбави нема, у којој по више брачнијех парова у томе несретном конкубинату на општи саблазан не живе.

Кад се завири у стари парохијални „протокол циркуларни“, види се и данас шта је покојни владика Мушицки (а богме и Евген Јовановић) за спречавање и истребљење тога конкубината чинио и колико се је око тога заузимао; види се тамо, како је сваки парох дужан био, извештај врху незаконито живућих конзисторији често подносити; а данас за све то нико и не пита.

Имамо да богме и данас по гдјешто честитијех свештеника, који се око вршења свог звања ваљано и савјестно труде; али видимо на жалост, као да и они у својој ревности већ чисто малаксавају, највише због тога, што виде с једне стране како им сви труди и сва заузимања њихова око бољег и љепшег поретка и општег напретка, код виших области, остају „глас вапијућег у пустињи“, а с друге пак стране гледајући, како нека собратија њихова, која немарно и раскалашно живући — многоме непоретку и саблазну повода дају — ипак добро пролазе, те још и с крајним „благоволењем и политичко-црвеном срећом“ обасипани бивају.

Кад знамо да је све овако, зашто онда бар да се не оканемо којекаквих празних хвалисања, као што нам неки г. дописник из Доње Лике у 172. броју „Заставе“ на видик изнесе.

Ми би му на његово, право рекући, шепртљење збиља одговорили, али не држимо за вредно ни освртати се на њега, него би му само препоручили, нека се држи истине, јер се иначе у шкрипац доћи може.

Народна просвета.

Ванредна седница епарх. шк. одбора бачке дијецезе држана 16. нов. т. г. под председништвом високопреосв. господ. Германа епископа, уз суделовање чланова: Петра Чолића, Јована Настића, Мите Поповића и у присутности Ст. В. Поповића референта и Јосифа Грујића бележника.

Бр. 1. Читано је мнење изасланог пододбора у предмету молбе новосадски учитеља у погледу њиове плате и закључак црквене новосадске општине у тој ствари. По саслушању мњења пододбора и расмотрењу свију списа, који се на ту ствар односе, решено је: а) у погледу укидања школе на ајмашком гробљу: из више важних узрока, а поглавито из пијетета према покојном владици Платону не одобрити од општине наређену обуставу припомоћи истој школи; б.) у погледу стајања I. и II. разреда на мушкој унутрашњој школи: из разлога педагошко-дидактична правила наставе налажу да се спајање разреда, особито нижих, где год је могуће избегава, и што би и сувише деце у тако спојеном разреду било, не одобрава се општином закључено спајање; в.) у погледу избора посебног месног школског управитеља: пошто се види да би ово наставу у местним школама знатно унапредило особито ако би сталан био, решено је одобрити општини пристављање посебнога управитеља ако се стално постави с дужностима у „Уредби“ §. 128 наведеним, а не и администрацију да води која по истој уредби, местном школском одбору у дужност спада; г.) у погледу плате и пристојбе садашњих новосадских учитеља решено је: одобрити општином нормрану плату 500 ф. годишње, с правом уживања деценала оним учитељима који су на њега решкриптом или стециштем право стекли станарину пак и огрев у износу од 200 фор. имају не само у будуће но и од 72. год вкнадно као заостало добити. Ово све важи за сада постојеће учитеље у Н. Саду. У будуће пак које учитеље општина изабрала буде, може на основу свога закључка од 26 јула т. г. бр. 91. под 5. бирати, пошто исти чини задоста „уредби“ §. 70. 74. и 75. — У погледу појања и катихизијања дужни су учитељи то све безплатно обављати.

Народна трговина.

— **У Карловцима** 1. новембра. — Ради бољег, живљег и успешнијег промета наших производа, као вина, ракије, ране, марве, зеља и варива и т. д. ушло је већ у обичај и постало је потребом, да се цене, тражња и проћа ових разних производа путем јавних листова на јавност износи.

Ове ћете прометне и трговачке извештаје наћи у других народа млого развијеније него код нас, јер они оваке извештаје и награђују. Али ипак при свем том што је наше новинарство доста слабо, те неможе своје дописнике да плаћа, то би држим опет у свим нашим већим местима, где је већи промет и трговина, могло се наћи браће, којој неби од штете било, што би од времена на време по који извештај у споменутом смислу „Застави“ припослали, јер тешко је за наш читајући свет па који још незна другога језика осим српскога тражити ове извештаје у „П. Лојдовима“ и „Вајнлаубе“ и т. д. па мољакати овог или оног да му прочита „трговину“. — Што није било, може бити, ево ћу ја одпочети.

Познато је да наши Карловци једино и искључиво од виноградарства живе, а како је код нас ово још на ниском ступњу развитка према другим срећнијим земљама, па како је јоште грдном и великом порезом претоварено, то онда може сваки појмити, да је врло мучно живовање од чокота, — и кад вам јоште и то кажем, да су нам осим леда и неродице пређашњих година, сада ово 2 године мразови винограде врло оштетили. Прошле године само мраз тако нас је оштетио, да је једва једна осмина при берби добивена, а ове године беше осим мраза јоште и леда, те смо исто тако са бербом зло оманути. Количина истина да је мала, али каквоћа је млого боља, него што из околине чујемо. При свем том, што смо ово две године заједно са целом околином — Мајурем, Буковцем, Каменицом и т. д. од тих елементарних непогода тако страдали, као оно пре неколико година Банат и Бачка од суше и поплаве, па њима тамо даваше влада и помоћи у виду зајма у новцу и зрну, а код нас истерују порезу егзекуцијом — и што је јоште чудније, на пример има по негде да је предложен опроштај порезе, а овај опроштај дође тек идуће године у јунију и јулију до одписивања, а међу тим сада где коме брату продаду што му је врло потребно и што троструко и четвороструко вреди. А после му одписују, те се и сотим порезничка снага сатире. — Али ко за то мари? —

Вина има у нас још доста и то добра и лошија, тражња је слаба, цене су за сада ове:

Бело старо ф. 14—16—18 и 20 хектолитар (1 хектолитар износи управо 2 акова на стари визир). Црног старог има мало, продато је пре неки дана 30—40 буради за Беч по 20 и 25 ф. хектолитар; продано је за Београд 50—60 буради по 16 фор.

Шљивовица стара 40—50 и 60 ф., сушковац 120 ф. до 150 ф. хектолит. али га мало има.

Ново бело на киселици продаје се 10 до 12 ф. хектолит.; шиљер од 12—14 и 15 ф. на киселици хектолит.; продано је које у Маково, Кулу, и на друга места до 5—600 буради, по 6—700. хектолитара. За ново црно ишту 25 ф. за хектолитар. — Комовица се продаје од 20—24 до 30 ф. хек. по каквоћи. Бермет (пелунија) од 25—36 ф. како је који наливен.

По што је продао начелник Ристић господину *Даутовићу*, владином поверенику, за дојне варошице у краини, кад је овде био пре неки дан, *Сушковац* и бермет, и у Загреб послао, незна се цена, ако чујем, јавићу вам.

Проћа је слаба, а да је среће могла би боља бити, да је баждарски уред у реду као што би требало, јер за необаждарену бурад мора се платити казн 5 ф. од комада, ко се увати да у њима носи вино, а ми нисмо дуже времена, ма да нас скупо тај уред кошта, могли бурад циментирати, а особито сиротиња, те је тако у необаждарену бурад (не циментирану) морао брати, а сада се пате, циментирају и претачу, те због тога млогим остаде вино не продато.

Узрок је томе наш начелник и општинари.

Због општ. управе и начелника дотле смо дошли, да нам је баждарница пала, јер је он испод зида 2. стопе темеља дао бунар од 3—4 хвата дубљине и хват и више ширине ископати, који се сам песком пунио. Кућа је стајала као чудо са голи рогови, јер је он хтео још да је оправи, те кад је сада ђенерал Филиповић долазио, и он даде тај свој споменик срушити и поравнити га, а ваљда и бунар затрпати. Сада је баждарница на другом месту, па и та је неуређена, јер начелник неће да зове оне људе који то разуму да оправе, него са својим пришипетљама хоћо да оправи „све јевтиније“, али само да он то шњима „ин режи“ оправља и управља, те тако још немамо ни шупе за баждарење, ни бунаре, те кад падне мало време, неможе се ни радити, а људи требају одмерену бурад. Помислите само кад се данас по 16—20—24 комада обаждаре, а треба по 5—6 људу од робије да у чабровима воду носе, — како ту стоји са варошком управом.

Ево узмите мало на цифру па ћете видети очинско старање нашег начелника.

Баждар је његов рођак; осим светаца он редовно сваког месеца по 3 до 4 дана не ради, вели „склапам рачуне.“ — Узмите дакле својих 280 дана да раде и то само са 4 човека на дан, од робије по 80. новч. износи а. вр. ф. 896, — 2 стална месечара по 20 ф. то је годишња свота од 480. ф .плата баждарском чиновнику 400. ф. дрва пет хвати 60. ф. одпишите одплату за алат 200 ф. за стан најмање 100 ф. Свега 2136. ф. а још можете за непредвиђене издатке слободно узети 164 ф. те тако износи трошак за баждарницу свега најмање годишње 2300 ф. а до сад је заслужено свега 1800 ф. и за ова два месеца реците још да заслуже свега 200 ф. то чини свега 2000 ф. Дакле од прилике биће „више издано.“ Набавка алата стаје валда преко 1000 ф. но то ће се одплатити од зараде, али што је у лудо потрошено, на оправу шупе, то иде раји с леђа. За ово бугарско стање наше баждарнице, некривимо само нашег начелника него све општинаре, што му пуштају на вољу, — јер једнима је мило да могу показивати како је под њим све хрђаво рађено, а другима се опет досадило све једнако с њиме се прети, а трећи нехтедоше и несмедоше се замерити, те тако сада и трче око баждаре. Ранковић из Буковца возио у небаждареним бурадма продано вино у Карловце, те је платити морао каштиге 250 фор. — Дакле јасно је да се на самом баждарском уреду могло бар 1400 ф. до 1500 ф. уштедити.

Надничари су за сада код нас мушки 80. а женске 50 до 60 новч.

Зоб 100 лит. 2 ф. 80 н. до 3 ф. Јечам се слабо и врло мало довози на нашу пијацу, и продаје се по 3 до 3 и по ф. литра.

Жито чисто и наполица 4 ф. 50 н. до 6 фор. 100 летри. Кукуруз од 80 до 1 ф. 40 новч. цак у клиповима. Месо говеђе кила 40 нов. свињско 40 до 44 н.; овчије 30 нов. Кромпир 3 до 4 н. кила. Купус 2 ф. 50 н. до 3 ф. 50 н. 100 главица. Зелен у опште јефтина.

Карловчани за дивно чадо радо се клањају златном телету, још су на том ступњу самосвести политичне. А шта ћете кад и сам један доктор права овде сваки час чујете га где вили: „Ја хоћу да постанем златно теле,“ јер му се баш овако ваљда дотужало. — Дакле неби се требало чудити телећим симпатијама осталих. — А наши карловчани чине сада сравнење и своје приметбе, о садањој управи општине | и баждарнице и оправе чесама за 16.000 ф, вели се: шеснаест хиљада форинти, и Јарковачка кућа за 7 до 800 ф. намета, за време Кир Јањина кнезовања и Шиковога пашовања.

НОВИ САД 26. новембра. Дознајемо, да је св. патријарх потврдио за питомца штипендијске закладе Нестора Димитријевића *Мишу Поповића*, правника треће године. Исти је питомац од књижевног оделења „Матице српске“ кандидован на друго место. На прво место ставило је књижевно оделење *Петра Лацновића* из пуно разлога, које нећемо овде набрајати. Св. патријарх обишао је овога, из којих обзира, то нам је непознато, ван ако у књижевном оделењу недознамо. Ово је обилазење противно досадањем узусу, а не сдаже се

ни са духом самог завештаја оснивачевог. Тек кад би се књижевно оделење огрешило о правичност, постављајући терно-кандидацију, имао би св. патријарх не само *формално*, него и стварно право да потврди кандидата другог или трећег реда, иначе не.

— Дошло нам је до руке ниже стављена окружница потписаног Господина, славне успомене, која се nota bene разашиље без поштанске белеге. Ево је без коментара:

Високопоштовани Господине Жупаниски Представниче!

Скромна жеља ми је, да при предстојећем новом избору жупанијских чиновника, на истом месту останем, које сам и досад заузимао. Зато усуђујем се Вас најучтивије замолити, да ми Ви глас благонаклоно поклоните, и да ме вашим знатним упливом и препоруком код осталих ваших пријатеља подпомогнете.

Од вајкада стајао сам свагда у служби јавне управе Шајкашкога окружија, које је бач-бодрошкој жупанији утеловљено и ласкам себи, да посебне одношаје предела овога подпуно познајем. По утеловљењу Шајкашкога окружија поверена ми је управа жабаљскога среза, те сам имао прилике, да се са подробностима жупаниске управе упознам.

Подпуно знање предмета, који се на јавну управу односе; као и та ласкава околност, што сам за време мога службовања код ове жупаније не само похвалом мојих предпостављених одликован, и поверењем поштоване жупаниске скупштине вишекратно усрећен, него што ми је и највиша признателност од стране Његовога Величанства изречена: ободрава ме, да и за будућност поверење славне жупаниске скупштине измолим.

У Жабљу 27. нов. С одличним велештовањем Светислав Нилолић с. р. жабаљски солгабиро.

НОВИЈЕ.

— Из *Сарајева* се јавља, да је Мехмед Алија све низамске батаљоне с Дрине дао довести у Софију.

— Из *Београда* јавља „Пол. кор“. ово: Британска нота српском кабинету замера Србији, да је нелојална и саветује, јој да се махне рата, те прети, да ће јој се одузети гарантија автономног положаја. Чује се, да Ристић не ће ништ одговорити на ту ноту.

— Из *Богота* се званично јавља: У Орханији и Врачецу запленише Руси силно оружје, зимње одело, захару, преко 10.000 четврти зоби и јечма и цео понтонски парак са пет гвоздених понтона и целим прибором.

— Званично се јавља из руског главног стана у *Вероналу*: Руси бомбардоваху 20. о. м. Ерзерум, Турци напустише позицију Токман, а Руси је одмах заузеше.

— Из *Рима* се телеграфише: Турци се тужили, што се талијански посланик у Цариграду, Корти, опоро понаша с Портом у сваком питању.

— Из *Цариграда* се телеграфише: Из Плевна је странпутицом стигла амо вест, да Осман-паша имаде хране и муниције још за 10—14 дана; ако дотле не стигне помоћи, огледаће, да се пробије.

— Из *Букурешта* се телеграфише: Заповедник румунске дивизије у Лом-Паланци добио је заповест: нека се не жури, да удара на на Видин, него нека почека, да се споји с Хорватовићевом дивизијом. Све видинлије и народ из околине позвани су у град, да се наоружају.

— Из *Петрограда* се јавља: Противно турским извештајима, да су они повратили Јелену, уверава се од најпоузданије стране, да су Руси ту напустили неке мање предње положаје; и отуд се већ види, да је турска вест неистинита, што Руси нису могли имати оноликих губитака обзиром на свој број и јачину, као што Турци веле.

— Противно телеграму „Нов. бечк. тагблата“, да је свргнути султан Мурат већ од две недеље дана мртав, јавља се из Цариграда, да га Нурис паша најбрижљивије чува.

Пошт. читаоцима „Заставе.“

Велики политични догађаји и према томе саразмерно мален простор нашег листа недаше нам, да вазда негујемо листак „Заставин“ онако, како би то читалачка публика желила, која се посред светских комешаја радо заустављa на скровиту местанцу рад душевне отпочивке и насладе. Да би се тој жељи и потреби одговорило наумили смо, да од нове године уз „Заставу“ издајемо и књижевни лист по имену:

ЗАВИЧАЈ

за забаву и поуку, који ће се пошт. претплатницима уз „Заставу“ разашиљати.

„Завичај“ ће доносити изворне и преведене новеле и приповетке рад поучне забаве, а чланке, у којима ће се објашњавати питања знанствена, књижевна и уметничка рад забавне поуке.

Настојаћемо, да се изворни производи лепе књижевности изазову на видело. Развитак те књижевности код младих народа, као што је српски, један је од првих доказа културне способности тих народа. Тога ради ставили смо се у споразум с познатим књижевницима нашим, а то ћемо учинити и с осталим песницима и прваци-ма, који су вични да пером у руци цртају српску страну светског и народног надања и страховања, борбе непрестане и непресганог усавршивања. Учинићемо то, како нам публика својим одзивом привати ово скромно подузеће.

Што се чланака тиче, ти неће бити строго научно писани, него тако, да их шира публика наша разумети може, а опет да се неогрешимо о достојност и збиљу науке саме. Нарочито ћемо бити за тим, да доносимо чланке из историје, науке, која се нравственим проблемом бави; и то таке историјске чланке, који ће сретно утицати на развитак карактера код нашег млађег нараштаја и уздизати духове из низине обичности на висину слободнијег и свестранијег појимања.

У листку „Завичајном“ доносићемо књижевне и друге занимљаве белешке.

„Завичај“ ће излазити на једном табаку од осам великих страна сваке недеље, почев од 1. јануара 1878 године.

Цена му је за претплатнике „Заставе“:

На годину . . . 2 ф.
На по године . . 1 „
На четврт године 50 нов.

Ко би желио, да се засебно претплати на „Завичај“, томе због експедиционих и поштаринских трошкова овако рачунамо:

На годину . . . 3 ф.
На по године . . 1 ф. 50 нов.
На четврт године 80 „

Новци се шаљу **администрацији „Заставе“**, која ће водити и администрацију „Завичаја.“

Уздамо се, да ће нас пријатељи здраве забаве и поуке потпомоћи својим усрдним одзивом и тако и од своје стране допринети, да „Завичај“ што потпуније одговори постављеној му цели.

У Новоме Саду 28. новембра 1877.

Уредништво „Заставе.“

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

НОВА ШКОЛА.

ГОД IV.

Сваки пет недеља изаћи ће једна свеска од три табака (као „Летопис.“) То је најкраћи рок, па да закон пресски не сматра овај лист као периодичан. У противном случају морао би уредник у оном месту становати, де је и штампа, а то је за мене немогуће.

Овај лист стаје за целу годину (у 11 свезака): 3 фор. 30 нов. — За осам месеци: 2 фор, 40 н. За четир месеца: 1 ф. 20 н., а свака поједина свеска кошта 30 нов. Штампарија браће Јовановића у Панчеву јамчи за лепу, угледну спољашњост листа.

Молим дакле све пријатеље овог подузећа, да ме купљењем претплате што топлије потпомогну и најдаље до половине децембра нека ми се новац пошаље. Сваком скупљачу уступа се 10 проц. а књижарима њихов обичан проценат:

Земун 10. новембра 1877. МИТА НЕШКОВИЋ,
уредник и издавач „Нове Школе.“

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ

на херцеговачко-босанску сиротињу и нејач.

Гавра Бојарић у Кечкемету скупио 2 ф. 50 н.

Ђ. Панаотовић скупио у сватовима у Брестачу 15 ф. 10 н. Имена приложника: кум Ђока Панаотовић 2 фор. стари сват Пера Панаотовић 2 ф. Карл Маркуш дечер 1 ф. младожења надпоруч. Исак Стојић 3 ф. благајник Дусин 1 ф. трговац Светислав Докић 1 ф. општински кнез Пера Станојевић 1 ф. г. парох Илија Малешевић 1 ф. учитељ Војновић 1 ф. кмет Матија Јовичић 1 ф. трговац Аркадија Стефановић 40 н. кмет Станко Лепотић 50 н. гајдаш Андрија Станковић 20 н. Скупа 15 ф. 10 н.

Скупио у Руми Љубомир К. Николајевић. Приложили су. Одветник Св. Николајевић 1 ф. Хоњул лекарник 1 ф. Јоца Ђоца бирташ 1 ф. Јоца Богдановић 1 ф. Матија Вујовић 50 н. Марија Вујовић (један динар) 48 н. Младен Ћеревицки 50 н. Ђока Младеновић 20 н. Теодор Којић 10 н. М. Корица 20 н. Добривој Андријевић 20 н. Пера Младеновић немеш 40 н. Душан Грковић натарош 50 н. Један родољуб 50 н. Живановић варошки капетан 50 н. Паја Филиповић градочелник 1 ф. Софија Николајевић 20 н. Јован Марковић асистент 1 ф. Јула Веселиновић 20 н. Пера Веселиновић 20 н. гђца Јелена Вурин (1 цванцик) 35 н. Мата Валетић 20 н. Ђока Момчиловић бирташ 1 ф. Мита Рекић 20 н. Јулијана Шрајнер 40 н. Стеван Поповић 40 н. Млађеновић судац 1 ф. Хермина плем. Будисављевић поджупаница 30 н. Марија Богдановић 40 н. Стеван Љубинковић 20 н. гђца Милева Стајић (један цванцик) 35 н. Миша Панајотовић 2 н. Паја Стојшић 40 н. Адам Нинковић 50 н. Милева Грујић из Шапца 1 ф. Данило Медаковић 20 н. Јоца Андријевић 20 н. Арон Марић 20 н. Тома Критовац 20 н. Свега 18 ф. 80 н.

Прво ц. к. повл. паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

Из Новог Сада од 12. нов. 1877. почемши.

У Земун и Оршаву: средом и суботом у ½4 сата по подне.

У Пешту: уторником, и суботом у 1 сат по подне.

У Новом Саду 12. нов. 1877. **Оправништво.**

Курз бечке берзе 24 нов. (6. дец.)

5% металици	63 75
5% народног зајма	66.90
Државни зајам од 1860 г.	113 —
Акције банчине	806 —
Кредитне акције	210.10
Лондон	119 55
Угарске разтеретнице	78.75
Темишварске разтеретнице	77.75
Ердељске разтеретнице	76 —
Хрватско-славонске разтеретнице	85.—
Сребро	106.20
Ц. кр. дукати	5.65
Наполеондори	9 58
Немачке марке	58 95

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На обосполној општој пучкој школи у Реметици кр. поджупаније румске има се попунити место учитеља источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 350 фор 3 хвата дрва, стан у нарави и врт.

Проситељи нека своје на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу, досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу општинском школском одбору у Реметицу (пошта Ириг) до 27. децембра (по нов.) 1877.

Кр. жуп. школске надзорништво.

У Вуковару 27. новембра (по нов.) 1877. 3—3

СТЕЧАЈ.

На обосполној општој пучкој школи у Добринци кр. поджупаније румске има се попунити место учитеља, подједно црквеног певца источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 350 фор. 3 хвата дрва, стан у нарави и врт и 50 нов. од укопа.

Проситељи нека своје на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу, досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу општинском школ. ском одбору у Добринце (пошта Рума) до 27. децембра (по нов.) 1877.

Кр. жуп. школ. надзорништво.

У Вуковару 27. новембра (по нов.) 1877. 3—3

СТЕЧАЈ.

На обосполној општој пучкој школи у Лежимиру кр. поджупаније румске има се попунити место учитеља подједно црквеног певца источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 400 ф. 6 хвати дрва, нов красан удобан стан и врт.

Проситељи нека своје на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу, досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу општинском школском одбору у Лежимир (пошта Чалма) до 27. децембра (по нов.) 1877.

Кр. жуп. школ. надзорништво.

У Вуковару 27. новембра (по нов.) 1877. 2—3

ЈОСИФ САБО и ЈОСИФ ГАЈО

КОВАЧИ КРУПНОГА АЛАТА

ФУГОШКА УЛИЦА БР. 727.

У Новоме Саду

препоручују њихову ново намештену радионицу, у којој сваке крупне алате, као покварене наковање и челике и рогове преварују, шраштоке, млинске сенове, лађне ленгере, и т. д. по најјефтинијој цени се оправља. 1—4

РАТ НА ИСТОКУ

којега су последице, да је наш извоз у доњье дунавске пределе сасвим прекинут, принуђени смо да нашу

творницу кинеског сребра

сасма напуштамо те и наше велико стоваришше изврсних производа од кинеског сребра испод производне цене продавати.

За углед нека служи овај извор из великог ценовника, кога ми на захтевање franco шиљемо.

Спуштене цене.

	пре	сада		пре	сада
6 кашика за каву	3.50	1.50	1 кутија за масло	5.—	2.—
6 кашика за јело	7.50	2.80	2 чирака	8.—	3.—
6 ножева	7.50	2.80	6 подметача за нож.	5.—	2.70
6 виљушака	7.50	2 80	1 машице за шећер	2.50	1.—
1 вел. каш. за супу	5·—	2.30	6 десерт-ножева	6,—	2.50
1 вел. к. за млеко	3.50	1 50	6 десерт-виљушака	6.—	2.50
1 кутија за шећер	14.—	8,—			

Најновије гарнитуре машети-дугмета по 1 ф. — са машином, запушача од јагњеде са животињским главама по 40 н.

После изврсни служавника, ибрика за каву тој, намештај за сто, чирака с три крака, посипача за шећер, сервиз за јаја, чачкалице за шећер, гарнитуре за сирће и зејтин и још више други ствари по тако исто чудновато умереној цени.

Особито напоменути ваља

6 кашика за јело
6 виљушака
6 ножева
6 кашика за каву

сва 24 комада заједно у елегантној кутији 24 ф. сада 10.—

То исто од британског сребра сва 24 комада у елегантној кутији само 7 ф. — 12—12

Наручбине са стране извршују се у наточ одма и савестно.

Адреса: **E. Preis**, Wien, Rothenthurmstrasse Nr. 29.

Објава лицитације.

„I. Новосадска заложница“ јавља овим да ће се ту 29. новембра (11. децембра) 1877. у 8 сати пре подне под руковањем судског изасланика, на јавној лицитацији **продавати заложене ствари**, којима је рок откупу био месеца: **августа, септембра, октобра и новембра 1877 год.** П. т. купци учтиво се дакле позивају овамо.

Странке, које би још вољне биле, своје пале ствари да искупе, или да рок залози продуже, позивају се овим, да то учине најдаље до 28 новембра 10. децембра.

У Новом Саду, месеца новембра 1877.

1—1 **Карло Левингер и син.**

Лекарна „код св. Леополда“ у Бечу

Stadt, Ecke der Planken- und Spiegelgasse,

Philipp Neustein,

препоручује п. т. публици низ правих лекова који сваком приликом на лек свој успех показаше. Хиљаде сведочби леже на угледу. П. Т. публика нека се чува од набављања хрђавих и никаквог сљедства имајућих фалзификата и умољава се да само оне предмете за праве сматра на којима наша фирма стоји.

НАЈШТАЈНОВЕ УШЕЋЕРИСАНЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ СВ ЈЕЛИСАВЕТЕ нешкодљиве, чисте крв, помажу понајвише код утробних болова, променљивих грозница, прсобоље, подкожни и очни болова, код деце и жена, код тврде столице која је једино врело многих болести. Ова је пилула најодличнији и најбољи производ ове струке. 1 свежањ, 8 кутија садржавајући 120 пилула, кошта 1 ф. по једина кутија 15 н.

Исте су са частном сведочбом двор. саветника проф. Пита признане.

Beaume Girome, особито средство против назеба, 60 новч.

Dr. Callmana боја за косу, сасвим нешкодљива овим средством добивају седе длаке своју боју (црно, смеђе. плаво.) Кошта фор. 3 —

ИСТОЧНИ ПРАШАК за женске даје лицу глатковћу, финоћу и мекоћу (бело или ружичасто) 1 ф. и по 50 н.

ЕЛЕКТРО-МОТОРИЧКИ ОВРАТНИК због тешког излазења зуба код деце, са особитим успехом употребљавано 1 ф. 50 новч.

El Bénito једино средство против испадања косе и перут сасвим одстрањује 1 ф. 80 н.

Др. ФРЕМОНТА ПРЕПОРОДНИ ЛИКЕР најбоље средство за ојачање и оживлење тела, 2 ф.

ЦИГАРЕТЛЕ ОД СМРЧЕВИНЕ, најбоље средство за загушливе и прсоболне, 25 ком. 1 фор.

АРОМАТИЧАН ЛЕК ПРОТИВУ КОСТОБОЉЕ препоручује се сваком који од костобоље и реуматизма пате. 70 н.

Injection Cadelle лечи у најкраћем року капавицу (гонорија, бели ток) без сваке посљедице 1 ф. 50 н.

ЛЕК ПРОТИВ ГУШЕ, са најбољим успехом употребљује се против надутог врата 70 новч.

УМЈЕТНИЧКИ СОК, начињен од најбољи корења из Швајцарске. Ублажује одма сваки кашаљ и прсобољу. 70 н.

Menthin најбоље средство за стомак, утиша грчеве, употребљава се за зубобољу и устну воду, 50 нов.

Margaritte — бонбони за кашаљ. 30 нов.

Oreillon, употребљује се против увобоље, тешког слуха, зујања и т. д. 70 нов.

ОДОНТИН ЗУБНО ТЕСТО, и најцрња зуби постану бели 70 новч.

Po-ho увожен из Кине ублажује и најжешће мигрене и главобољу, 1 фор.

Др. БАЈЕРА ПРАВИ ПУЛХЕРИН, најбоље средство против пега, даје лицу боју ружичасту и белу по 80 н и 1 ф. 50 новч.

Royer-ова хемероидна маст, препоручује се свима који пате од хемороида. 1 ф. 60 н.

Salicil-antisnitin, најбоље средство против знојења ногу и руку 50 нов.

САЛИЦИЛ-САПУН, набољи и најјефтинији сапун 25 н.

ШИРЕРОВЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЗУБЕ, најбоље средство за шупље зубе 25 нов.

Storax Crême, чудновато делује против подкожни болести 25 нов.

ВЛИНЗОВА АРТИЈА, против кијавице, прсни назеба, вратобоље 1 ф. 20 н.

Др. ХАЈДЕРА ПРАШАК за зубе 35 н.

Сгуснуто швајцарско млеко по 55 новч. **Брашно за децу** од **Nestlé-a** по 90 новч. **Питатни прашак** дра **Gölisch-a** по 84 нов. **Анатеринска вода** за уста од **Popp-a** по 1 ф. 40 н. **Екстракт меса** од **Liebig-a** по 82 н. по фунте. **Тесто** за зубе од дра **Pfeffermann-a** по 1 ф. 25 н. **Резеде помада** од **Polt-a** по 1 ф 50 н. **Помада за косу** од дра **Brown-a** по 2 ф. Ових ствари имаде увек свежи на стовариште. Велико стовариште парфимерија, сапуна, помада првих париских фирма. **Чоколаде** од Compagnie francaise од 60 нов. до 3 фор. фунте, прави **руски тој** по 1 фор. по фунте. Стовариште свих могућих справа као: кристира, шприцељки, бандажа и т. д. најјефтиније. Велико стовариште четака за зубе, белила и других предмета за тоалету.

Препоручујемо пошт. публици ушећерисане лекове као: Кинин, Копаива, Доверски прашак, гвожђе, рибњу маст, бромкали, јодкали, рабарбер, двострука сода вода, магнезија, по најјефтинијој цени.

Најпознатији специалитети фармације и парфимерије француске, енглеске, американске, немачке, швајцарске и аустријске, налази се код нас на стовариште.

Разашиљемо или за готов новац или ти пак са поштанским подузећем, те дајемо купцима који на више купују знаменити рабат. 5—12

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.